

Deze factsheet presenteert de belangrijkste cijfergegevens van het voorbije decennium over de omvang van NPS (o.a. GHB, ketamine) in Vlaanderen en België.

We bespreken achtereenvolgens:

- het gebruik bij verschillende groepen;
- sterftecijfers;
- de hulpvraag bij personen die NPS gebruiken;
- gegevens over verkeer;
- gegevens van politie en justitie;
- de beschikbaarheid en samenstelling.

Deze factsheet maakt deel uit van een reeks factsheets over verschillende producten. Het document '[achtergrond bij de factsheets](#)' geeft meer uitleg bij de gebruikte cijfers.

In deze factsheet staan heel wat cijfers uit 2020 en 2021, twee jaren waarin de impact van de coronapandemie groot was. Houd daarom doorheen het hele document in het achterhoofd dat bepaalde veranderingen of evoluties in 2020 en 2021 het gevolg kunnen zijn van de sterk veranderde maatschappelijke context (o.a. lockdownperiodes, langdurige coronamaatregelen en de sluiting van het uitgaansleven, scholen, eventzalen, sportkantines e.a.).

Nieuwe Psychoactieve Stoffen (NPS) is een verzamelnaam voor een heel gamma aan stoffen die meestal de effecten van bekende illegale drugs proberen te imiteren. Ze zijn meestal synthetisch, maar kunnen ook plantaardig zijn. Velen zijn chemisch gelijkaardig aan klassieke drugs, maar nét verschillend genoeg van structuur om buiten de reikwijdte van de huidige (internationale) drugwetgeving te vallen. Vandaar ook de term 'legal high'. Toch is de samenstelling van verkochte NPS niet altijd duidelijk. De effecten dus evenmin. De wet wordt ook voortdurend aangepast om deze stoffen alsnog te verbieden.¹ Om dit probleem aan te pakken trad op 26 september 2017 in België een nieuwe wetgeving in voege die alle NPS in één keer illegaal maakt. Het nieuwe KB somt groepen van psychoactieve stoffen zoals (amfetamines, cathinones, tryptamines, piperazines, synthetische cannabinoïden, en fentanyl) op. Hierdoor zijn niet alleen

de bestaande NPS illegaal maar meteen ook alle nieuwe drugs die nog ontwikkeld worden binnen die groepen.²

GHB, ketamine, 2-CB zijn voorbeelden van enkele bekende NPS.

- **GHB** (gamma-hydroxy-boterzuur) is een kleur- en geurloze vloeistof die verdoovend werkt. Een lage dosis geeft een roes vergelijkbaar met dronkenschap. De basisgrondstof is GBL (gammabutyrolactone). Meer en meer wordt GBL ook als drug op zich gebruikt.
- **Ketamine** is een snelwerkend verdoovingsmiddel dat wordt gebruikt bij de verzorging van brandwonden en in de veeartsenij. De laatste jaren duikt het middel als drug op in het uitgaansmilieu onder de naam 'special K'. Illegale ketamine komt voor in tablet- of poedervorm en wordt geslikt of gesnoven. Ketamine heeft het effect van een dissociatief tripmiddel wat wil zeggen dat men bij het gebruik van het middel een scheiding ervaart tussen geest en lichaam.
- **2C-B** (of 2,5-dimethoxy-4-bromophenylethylamine) is een synthetisch oppeppend en bewustzijnsveranderend middel. Afhankelijk van de dosis zijn de effecten vergelijkbaar met die van xtc of lsd. Chemisch is het product vergelijkbaar met mescaline (een hallucinogene stof).

Het EMCDDA hanteert volgende indeling om de NPS-markt te definiëren³:

- **Legal highs:** Producten die chemisch gelijkaardig zijn aan conventionele drugs (xtc, cannabis, ...), maar nét verschillend genoeg van structuur om buiten de geldende drugwetgeving te vallen. Deze producten worden vaak in aantrekkelijke verpakkingen op de markt gebracht en worden meestal verkocht in zogenaamde smartshops en online.
- **Research chemicals:** De term stamt af van de idee dat het om chemische stoffen gaat die werden gebruikt in onderzoekssettings en werden uitgekozen door personen die recreatief drugs gebruiken. Ze worden ook verkocht als uitsluitend bedoeld voor wetenschappelijke doeleinden en niet voor menselijke consumptie. Ze worden meestal aangeboden onder het mom van plantenvoeding of badzout.
- **Voedingssupplementen en energy drinks:** Psychoactieve stoffen die verkocht worden onder het mom van voedingssupplementen. Ze

worden voornamelijk verkocht aan mensen die hun lichaam en geest willen versterken.

- **Designer drugs:** Psychoactieve stoffen die op basis van chemische precursoren geproduceerd worden in illegale laboratoria. De term verwijst naar niet-gereguleerde psychoactieve stoffen, met opzet 'ontworpen' om de effecten van klassieke illegale drugs na te bootsen door de chemische structuur van een bestaande illegale drug licht te wijzigen met als doel zo de wet en bestaande controles te omzeilen.
- **Medicatie:** voorschriftplichtige psychoactieve medicatie die via patiënten of op illegale manier in het drugcircuit terechtkomen.

Gebruik

Algemene bevolking

In 2018 had 0,3% van de Vlaamse bevolking tussen 15 en 64 jaar de afgelopen 12 maanden NPS gebruikt. 0,4% gebruikte de afgelopen 12 maanden ketamine.⁴

Scholieren in het secundair onderwijs

Sinds het schooljaar 2013-2014 wordt GHB-gebruik niet meer bevestigd.

Tijdens het schooljaar 2012-2013 zei 0,5% van de leerlingen dat ze ooit GHB namen, 0,2% deed dat het laatste jaar.⁵ Ter vergelijking: 10% van de leerlingen gebruikte het laatste jaar cannabis. Het gebruik van GHB kwam enkel voor bij een kleine groep onder de twee oudste leeftijdscategorieën.

Meer jongens dan meisjes gebruikten ooit GHB. Tevens zijn er meer leerlingen uit het BSO die aangeven dat ze ooit GHB gebruikten in vergelijking met leerlingen uit het ASO en TSO.

Het gebruik van GHB werd pas sinds 2007 gemeten. Het ooitgebruik van GHB nam sindsdien af van 1% tot 0,5% (in 2012-2013).

In 2019 werd in Europa het laatstejaarsgebruik van NPS bij scholieren tussen 15 en 16 jaar geschat tussen 0,9% en 7%.⁶

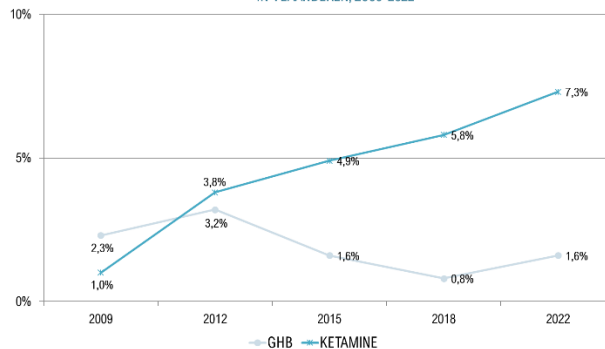
Studenten in het hoger onderwijs

3% van de studenten in het hoger onderwijs in Vlaanderen gaf in een bevraging in 2021 aan dat ze de afgelopen twaalf maanden NPS gebruikt hadden. 4% gebruikte ketamine en 0,4% GHB.⁷

Uitgaansleven

5% van de uitgaanders in Vlaanderen zei in 2022 dat ze ooit GHB hadden gebruikt. 12% gebruikte ooit ketamine. 1,5% gebruikte het laatste jaar GHB en 7% ketamine. Deze middelen werden vooral occasioneel gebruikt. Het laatstejaarsgebruik van ketamine kende sinds 2009 een duidelijke stijging (van 1% naar 7%).⁸

EVOLUTIE VAN HET LAATSTEJAARSGEBRUIK VAN GHB EN KETAMINE BIJ UITGAANDERS IN VLAANDEREN, 2009-2022

Jongvolwassenen

In Europese landen varieerde de prevalentie van het laatstejaarsgebruik van NPS (met uitzondering van ketamine en GHB) onder jongvolwassenen (15-34 jaar) in 2022 van 0,1% (Letland) tot 5% (Roemenië).⁹

Personen die drugs gebruiken

De Global Drug Survey (GDS) en het Drug Vibes onderzoek richten zich specifiek op middelengebruikende respondenten. De resultaten van deze onderzoeken zeggen dan ook enkel iets over personen die drugs gebruiken en niet over de algemene bevolking.

Van de Belgische deelnemers aan de **Global Drug Survey (GDS)** van 2019^a gebruikte 37% ooit ketamine, 23% gebruikte 2C-B, 10% GHB, 10% mefedrone en 5% synthetische cannabis. De afgelopen twaalf maanden kwam gebruik van ketamine nog bij 27% voor, gebruik van 2C-B bij 14% en GHB bij 4%.¹⁰

Van de respondenten die in 2022 deelnamen aan het Drug Vibes onderzoek van Sciensano zei 7% dat ze de afgelopen maand NPS gebruikten. 12% gebruikte ketamine en 1% gebruikte de afgelopen maand GHB. Drie op de vier gebruikers van ketamine consumeerden het maandelijks. Vrouwen gebruikten deze drug regelmatig dan mannen. 33% van de vrouwen en 20% van mannen gaf aan wekelijks ketamine te gebruiken. Ongeveer een op de vier respondenten tussen 18 en 39 jaar nam ketamine op wekelijkse basis. De oudere gebruikers gebruikten minder frequent.¹¹

Gedetineerden

Uit onderzoek bij gedetineerden in Vlaanderen in 2015-2016 bleek dat 35% tijdens detentie drugs^b gebruikte. Over het type drugs zijn nog geen cijfers beschikbaar. 25% meldde een life-time diagnose van een middelengerelateerde stoornis en 26% was al behandeld voor alcohol- of drugproblemen.¹²

Sterfte

In de periode 2010-2020 zijn in het Vlaams gewest 533 personen (409 mannen en 124 vrouwen) overleden als gevolg van het gebruik van illegale drugs.¹³

^a Deelnemers aan dit onderzoek waren hoofdzakelijk mannen, met een gemiddelde leeftijd van 25 jaar waarvan de meerderheid regelmatig uitging en het afgelopen jaar illegale drugs nam.

^b Onder gebruik van drugs wordt in dit onderzoek het gebruik van illegale drugs en het gebruik van niet voorgeschreven medicatie begrepen. De onderzoekers benoemen dit als

volgt: 1) cannabis, hasj, 2) heroïne, 3) andere opiaten (zoals morfine, fentanyl) zonder voorschrift, 4) cocaïne, crack, 5) amfetaminen, speed, 6) ecstasy (xtc), MDMA, designerdrugs, 7) lsd, acid, 8) slaap- en kalmeermiddelen (benzodiazepinen) zonder voorschrift, 9) methadon, Subutex (buprenorfine), Suboxone, zonder voorschrift; 10) steroïden, en 11) andere illegale drugs.

In de doodsoorzakenstatistiek werden geen sterfgevallen geregistreerd die specifiek te wijten waren aan gebruik van NPS.

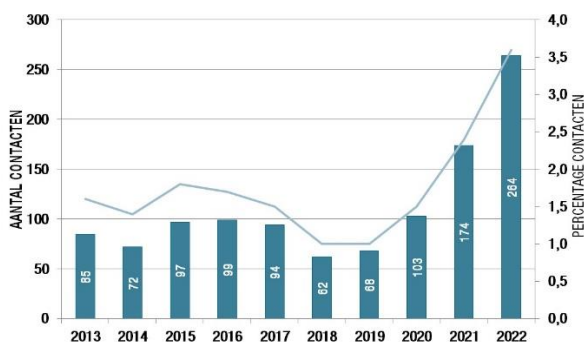
Hulpvraag

Niet alle types hulpverlening registreren op een uniforme of overkoepelende manier hulpvragen die gelinkt zijn aan problemen door gebruik van NPS. Daarnaast kunnen dubbeltellingen voorkomen. Er zijn dus geen globale uitspraken mogelijk over hoeveel personen NPS gebruiken en in behandeling zijn in België.

Een stijging of daling in het aantal personen dat hulp zoekt omwille van druggebruik is niet zo eenvoudig te interpreteren. Het kan gaan om een toe- of afname van het aantal personen dat op een problematische wijze drugs gebruikt in de maatschappij. Evenzeer kan het wijzen op een verandering in het hulpaanbod, in de toegankelijkheid van de hulpverlening of in het verwijzingsbeleid. Er kunnen zich ook wijzigingen voorgedaan hebben in de manier van registreren.

Vanaf 2013 werden in het registratiesysteem van [De Druglijn](#) de categorieën 'smartdrugs/ecodrugs' en de categorie 'mefedrone, ...' samengevoegd tot de nieuwe categorie NPS. In 2022 kwam in 4% (n=264) van de contacten van De Druglijn waarin een specifiek middel ter sprake kwam NPS aan bod. Dit was een verdrievoudiging ten opzichte van 2013. Ten opzichte van 2021 steeg het aantal vragen met 52%. Daarnaast kwam in 1,4% (n=104) van de contacten GHB aan bod en in 2,6% van de contacten ketamine (n=189). Tussen 2012 en 2022 was er sterke toename in het aantal vragen over ketamine (van 33 naar 189).¹⁴

AANTAL CONTACTEN BIJ DE DRUGLIJN VOOR NPS, 2013-2022

In de [Centra voor Algemeen Welzijnswerk \(CAW\)](#) had in 2022 4% (n=3.740) van het aantal cliënten op het onthaal een verslavingsproblematiek. NPS werden in de CAW niet specifiek geregistreerd.¹⁵

Van de 58.170 zorgperiodes^c die in 2022 in alle [Centra Geestelijke Gezondheidszorg](#) van Vlaanderen en Brussel werden geregistreerd,

^c Een zorgperiode is een dossier gekoppeld aan de behandeling van een probleem bij een persoon. De zorgperiode start bij de aanmelding en eindigt bij de administratieve afsluiting.
^d In 2021 zijn in totaal 5.282.471 opnames geregistreerd in de Minimale Klinische Gegevens (MKG).

^e Dit zijn medisch sociale opvangcentra (MSOC), dagcentra voor ambulante begeleiding, residentiële crisiscentra voor kortdurende opvang, residentiële behandelingscentra en therapeutische gemeenschappen.

hadden 2.025 (3%) zorgperiodes betrekking op een persoon met een verslaving aan illegale drugs. NPS werd niet specifiek geregistreerd.¹⁶

Bij 1.469 opnames in [algemene ziekenhuizen](#) in België in 2021 was de hoofddiagnose 'een stoornis gebonden aan een illegaal middel' (misbruik, afhankelijkheid of onbepaald). Dat stemde overeen met 3 op 10.000 ziekenhuisopnames^d.

Bij opnames in algemene ziekenhuizen kwamen aan een middel gebonden stoornissen meer voor als nevendiagnose (n=30.906). NPS werden niet specifiek geregistreerd.¹⁷

In 2021 werden in België 128.002 [psychiatrische opnames](#) geregistreerd. Bij 9.921 daarvan was sprake van een druggerelateerde stoornis als hoofddiagnose (8%). NPS werden niet specifiek geregistreerd.¹⁸

In de [gespecialiseerde centra voor mensen met een verslavingsproblematiek](#) erkend door het RIZIV^e startten 5.661 patiënten een behandeling in 2021. Behandeling voor NPS kwam hier niet veel voor. Het aantal cliënten dat in deze centra behandeld werd voor GHB als voornaamste middel steeg tussen 2005 en 2017 van 22 naar 116. Ketamine als voornaamste middel kwam in 2017 in 56 nieuwe behandelingen voor.¹⁹

In 2021 werden in de [Treatment Demand Indicator \(TDI\)](#)^f 96 personen geregistreerd die behandeld werden voor gebruik van GHB als voornaamste product. 78% was 30 jaar of ouder. Het ging om 25% vrouwen.

120 personen werden behandeld voor ketaminegebruik als voornaamste product. 27% was vrouw en 67% van de patiënten bevond zich in de leeftijdscategorie 20-29 jaar.²⁰

Uit de gegevens van het [project Spuitenruil Vlaanderen](#) voor 2019 bleek dat 18% van de bezoekers van spuitenruilpunten de laatste vier weken NPS gebruikte. 60% gaf aan ooit NPS te hebben gebruikt.²¹

In 2022 gaf 28% aan tijdens de laatste vier weken GHB te hebben gebruikt. 33% gebruikte de afgelopen vier weken ketamine. Andere NPS die tijdens de afgelopen 4 weken frequent gebruikt werden zijn synthetische cannabis (21%), 4FA (13%), 2CB (10%) en mefedrone (9%).²²

Verkeer

Er zijn geen cijfers voorhanden over het gebruik van NPS in het verkeer. De federale en de lokale politie stelden in 2021 in België 13.281 processen-verbaal op in verband met rijden onder invloed van drugs. Dit was een aanzienlijke stijging tegenover 2020 (+22%), bijna een verdubbeling tegenover vijf jaar eerder en ruim een vervienvoudiging tegenover tien jaar geleden. Het is echter niet duidelijk of het aantal controles ook gestegen is over de jaren en in welke mate dit deze stijging in PV's (deels) verklaart. 93% van de overtreders waren mannen. 40% was tussen 25 en 34 jaar. Meestal ging het om

^f In België wordt de hulpvraag omwille van middelengebruik geregistreerd via de Treatment Demand Indicator (TDI). Dit is een protocol met bijhorend registratiesysteem voor behandelingscentra die behandelingen aanbieden aan personen met een middelengebonden problematiek (illegale drugs, alcohol of slaap- en kalmeermiddelen).

autobestuurders (73%) maar in 12% van de gevallen werd een proces-verbaal opgesteld voor een bestuurder van een vrachtwagen. Over welke illegale drug het telkens precies ging, werd niet gepreciseerd in deze cijfers.²³

Politie en justitie

In België zijn hoofdzakelijk cijfers beschikbaar over de overtredingen van de drugwetgeving. Bij dit soort cijfers past het nodige voorbehoud. Dalingen of stijgingen in de cijfers wijzen niet altijd op een daling of stijging in de criminaliteit. De cijfers worden immers beïnvloed door veranderingen in nomenclatuur, veranderingen in federaal en lokaal veiligheidsbeleid, nieuwe procedures, de meldingsbereidheid van de bevolking, de registratiebereidheid van politiediensten, het beleid van andere instanties (bv. verzekeringsmaatschappijen) enzovoort.

Misdrijven

In 2021 registreerde de federale politie in het Vlaams gewest 262 feiten in verband met bezit van ketamine, 234 feiten in verband met bezit van GHB en 58 feiten in verband met bezit van mefedrone. Daarnaast werden 142 feiten in verband met handel in ketamine geregistreerd en 112 in verband met handel in GHB. Feiten in verband met handel in mefedrone werden in mindere mate geregistreerd (n=46).²⁴

Inbeslagnames

In 2021 namen de opsporingsdiensten van de douane 16 kilogram NPS in beslag. Dit was een daling van 90% ten opzichte van 2019.²⁵

Een aantal inbeslaggenomen producten werd door het Belgian Early Warning System on Drugs verder geanalyseerd om na te gaan of het om NPS ging.²⁶

Analyse van NPS bij inbeslagnames, 2021 (enkel wanneer 5 of meer keer geregistreerd).

Substantie	Vorm v/h staal	Aantal detecties
ketamine	poeder	73
3-/4-MMC	poeder	16
ADB-BUTINACA	plantaardig materiaal	15
GHB	vloeistof	11
2C-B	tablet	8
ketamine	onbekend	8
ocfentanil	poeder	8
DOC	vloeipapier	7
ketamine	kristallen	7
5F-MDMB-PINACA	vloeistof	6
JWH-210	plantaardig materiaal	6
flualprazolam	tablet	5

²⁶ Hier gedefinieerd als substanties die het effect van illegale drugs imiteren.

Beschikbaarheid en samenstelling van NPS

Hoe gemakkelijk zijn NPS te verkrijgen?

In het schooljaar 2018-2019 dacht 22% van de 17-18-jarigen in het secundair onderwijs gemakkelijk aan andere illegale middelen dan cannabis te kunnen geraken (ter vergelijking: 46% dacht gemakkelijk aan cannabis te geraken). Er werd echter niet verder gespecificeerd om welke andere illegale middelen het dan zou gaan.²⁷ De laatste jaren is de gepercipieerde beschikbaarheid van illegale drugs relatief stabiel. Dit werd niet meer bevestigd in recentere edities van de VAD-leerlingenbevraging.

In 2014 gaf 20% van de 15-24-jarige Belgen aan dat ze binnen de 24 uur redelijk of zeer gemakkelijk aan NPS[§] konden komen indien ze dit zouden willen.²⁸

Van de Belgische deelnemers aan de Global Drug Survey van 2017 die het afgelopen jaar illegale drugs gebruikten, kocht 9% het afgelopen jaar NPS. Meer dan de helft kocht deze middelen online.²⁹

Het Drug Vibes onderzoek uit 2022 leerde dat de helft van de ketaminegebruikers hun ketamine kopen van een dealer. 24% verkreeg het omdat andere mensen het gaven en 20% verkreeg het via een vriend of kennis.³⁰

Prijs en zuiverheid

In 2020 bedroeg de straatprijs voor GHB 9 euro (per 5 ml). Voor ketamine bedroeg de prijs 20 euro per gram.³¹ Over de samenstelling van deze producten zijn geen cijfers voorhanden.

Conclusie

Het gebruik van NPS komt op bevolkingsniveau zeer weinig voor. Recent gebruik van GHB en ketamine wordt vooral gerapporteerd door uitgaanders. 1,5% van de uitgaanders in Vlaanderen zei in 2022 dat ze het laatste jaar GHB hadden gebruikt en 7% ketamine. De Belgische deelnemers aan de Global Drug Survey van 2019 meldden vooral oitgebruik van ketamine (37%) en 2C-B (23%). Het afgelopen jaar kwam vooral gebruik van ketamine voor (27%). Van de respondenten die in 2022 deelnamen aan het Drug Vibes onderzoek van Sciensano zei 7% dat ze de afgelopen maand NPS gebruikten.

De Druglijn merkte de laatste tien jaar een sterke toename in het aantal vragen en contacten over NPS, en met name ketamine.

In de Centra Geestelijke Gezondheidszorg, de algemene en de psychiatrische ziekenhuizen worden NPS niet specifiek geregistreerd waardoor we geen zicht hebben op de hulpvraag voor deze middelen. In de gespecialiseerde drughulpverlening is het aantal behandelingen omwille van NPS als voornaamste middel beperkt.

Bezoekers van spuitenuilpunten zijn bekend met NPS. In 2022 gebruikte 28% tijdens de laatste vier weken GHB en 33% ketamine.

- ¹ Evenepoel, T., Schrooten, J., & Peeters, H. (2013). *Dossier Nieuwe Psychoactieve Stoffen*. Brussel: VAD.
- ² Schrooten, J. (2017). *Generieke wetgeving maakt alle Nieuwe Psychoactieve Stoffen (NPS) illegaal*. Brussel: VAD. Gedownload op 20 december 2017 via <http://www.vad.be/artikels/detail/generieke-wetgeving-maakt-alle-nieuwe-psychoactieve-stoffen-nps-illegaal>
- ³ EMCDDA (2015). *New psychoactive substances in Europe. An update from the EU Early Warning System (March 2015)*. Lisbon: EMCDDA.
- ⁴ Drieskens, S., Charafeddine, R., Demarest, S., Gisle, L., Tafforeau, J. & Van der Heyden, J. (2019). *HIS gezondheidsenquête 1997 - 2001 - 2004 - 2008 - 2013 -2018: Health Interview Survey Interactive Analysis*. Sciensano. <https://www.sciensano.be/nl/projecten/gezondheidsenquête-0/>.
- ⁵ Melis, S. (2014). *VAD-leerlingenbevraging in het kader van een Drugbeleid Op School. Syntheserapport schooljaar 2012-2013*. Brussel: VAD.
- ⁶ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2023). *European Drug Report 2023: Trends and Developments*. EMCDDA. https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023_en.
- ⁷ Van Damme, J., Thienpondt, A., Rosiers, J., Tholen, R., Soye, V., Sisk, M., Van Hal, G., & Deforche, B. (2022). In hogere sferen? Volume 5. Een onderzoek naar het middelengebruik bij Vlaamse studenten. VAD. https://www.vad.be/assets/In_hogere_sferen_Vol_5_rapport
- ⁸ Rosiers, J. (2023). *Uitgaansonderzoek 2022*. VAD. Data op verzoek.
- ⁹ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2023). *European Drug Report 2023: Trends and Developments*. EMCDDA. https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023_en.
- ¹⁰ Winstock, A., Barratt, M., Maier, L., Ferris, J. (2019). *Global Drug Survey 2019*. Belgium key findings report. GDS.
- ¹¹ Damian E. (2022). *Het gebruik van drugs in België. De voornaamste resultaten uit Drug Vibes. De Belgische drugsbevraging, Registratiejaar 2022*. Sciensano. <https://www.sciensano.be/nl/biblio/het-gebruik-van-drugs-belgie-de-voornaamste-resultaten-uit-drug-vibes-de-belgische-drugsbevraging>
- ¹² Favril, L., & Vander Laenen, F. (2017). Psychofarmaca en drugsgebruik in Vlaamse gevangenis. *Verslaving*, 13(2), 85-97.
- ¹³ Vlaanderen Departement Zorg (2023). *Statistiek van de doodsoorzaken 2001-2020*. Vlaanderen Departement Zorg. <https://www.zorg-en-gezondheid.be/statistiek-van-de-doodsoorzaak>
- ¹⁴ De DrugLijn (2023). *Evolutie van de contacten bij de DrugLijn volgens middel sinds 2001*. De DrugLijn. Data op verzoek.
- ¹⁵ CAW (2023). *Data e-dossier CAW*. CAW. Data op verzoek.
- ¹⁶ Vlaams Departement Zorg (2023). *EPD registratiegegevens CGG 2019-2022*. Vlaanderen Departement Zorg. Data op verzoek.
- ¹⁷ FOD volksgezondheid (2023). *Gegevens uit de databank MZG; de dato 24 05 2023*. FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Dienst Data en Beleidsinformatie. Data op verzoek.
- ¹⁸ FOD volksgezondheid (2023). *Gegevens uit de databank MPG; de dato 23 05 2023*. FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Dienst Data en Beleidsinformatie. Data op verzoek.
- ¹⁹ VVBV (2023). *Statistische gegevens 2021*. VVBV. Data op verzoek.
- ²⁰ Antoine, J. (2022). *TDI-gegevens, Vlaams gewest, 2021*. Sciensano. Data op verzoek.
- ²¹ Windelinckx, T. (2020). *Rapport evaluatie onderzoek spuitenruil Vlaanderen 2019*. Free Clinic.
- ²² Windelinckx, T. (2023). *Rapport evaluatie onderzoek spuitenruil Vlaanderen 2022*. Free Clinic.
- ²³ Federale politie (2022). *Inbreuken drugs in het verkeer volgens type bestuurder 2021*. Federale politie. Data op verzoek.
- ²⁴ Federale politie (2021). *Feiten in verband met illegale drugs volgens middel*. Federale politie. Data op verzoek.
- ²⁵ Federale overheidsdienst financiën (2021). *Jaarverslag 2021*. Inbeslaggenomen drugs. Federale overheidsdienst financiën. <https://view.genial.ly/6294c57c1feb99001198872e2020/controle/aa-douane-en-accijnzen/231>
- ²⁶ Belgian national focal point (2022). *National reporting package EMCDDA*. Not published contribution. Sciensano.
- ²⁷ Rosiers, J., Coghe, E., Peeters, H., Peleman, K., Van Damme, J. (2020). *VAD-leerlingenbevraging in het kader van een Drugbeleid Op School. Syntheserapport schooljaar 2018-2019*. VAD. Data op verzoek.
- ²⁸ TNS Political & Social (2014). *Young People and Drugs. Flash Eurobarometer 401*. Europese commissie.
- ²⁹ Winstock, A., Barratt, M., Maier, L., Ferris, J. (2018). *Global Drug Survey 2019*. Belgium key findings report. GDS.
- ³⁰ Damian E. (2022). *Het gebruik van drugs in België. De voornaamste resultaten uit Drug Vibes. De Belgische drugsbevraging, Registratiejaar 2022*. Sciensano. <https://www.sciensano.be/nl/biblio/het-gebruik-van-drugs-belgie-de-voornaamste-resultaten-uit-drug-vibes-de-belgische-drugsbevraging>
- ³¹ Belgian national focal point (2022). *National reporting package EMCDDA*. Not published contribution. Sciensano.

Colofon

Redactie: David Möbius & Else De Donder, stafmedewerkers VAD
Lay-out concept: www.watf.be

V.U.: dr. H. Peuskens, Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel

© september 2023

VAD, Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel

T 02 423 03 33 | F 02 423 03 34 | vad@vad.be | www.vad.be

Deze factsheet is gratis te downloaden op

<http://www.vad.be/materialen/detail/factsheet-smartdrugs-->

nieuwe-psychoactieve-stoffen. De informatie uit deze factsheet mag

worden overgenomen mits vermelding van de referentie: VAD (2023).

Factsheet Nieuwe Psychoactieve Stoffen (NPS). VAD.

